

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/212/2020
Identifikačné číslo spisu:	2514203611
Dátum vydania rozhodnutia:	29.03.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:2514203611.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne F. A., nar. XX. W. XXXX, bývajúcej vo O., K. XXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Andrejom Garom, Advokátska kancelária so sídlom v Bratislave, Štefánikova 14, proti žalovaným 1/ Základnej škole, so sídlom vo Vrbovom, Komenského 2, zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Ďurajdom, Advokátska kancelária so sídlom v Žiline, Kukučínova 12, 2/ KOOOPERATIVE poisťovni, a. s., Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, o zaplatenie 24.344,20 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 9C/32/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 27. mája 2019 sp. zn. 23Co/99/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 27. mája 2019 sp. zn. 23Co/99/2019 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Piešťany (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. septembra 2017 č. k. 9C/32/2014-159 konanie v časti o zaplatenie istiny vo výške 1.565,80 € spolu s bližšie uvedeným úrokom z omeškania zastavil (výrok I.), zaviazal žalovanú 1/ zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 22.778,40 € spolu s bližšie uvedeným úrokom z omeškania (výrok II.), vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok III.) a priznal žalobkyni právo na náhradu trov konania voči žalovanej 1/ v rozsahu 96,68 % (výrok IV.).

1.1. Právne vec prvostupňový súd odôvodnil § 415, § 444, § 449, § 106 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 144 ods. 1 písm. o), ods. 4 písm. a), b), f) § 2 písm. a) a c), § 152 písm. a) až e) zák. č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „školský zákon“) a § 2 ods. 1 a 2, § 3 ods. 1, § 4 ods. 1, § 5 ods. 1, § 8 ods. 2, § 9 ods. 5 a 6, § 10 ods. 4 zák. č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z.

1.2. Vecne uviedol, že vzhľadom na to, že žalobkyňa vzala žalobu späť v časti o zaplatenie liečebných nákladov vo výške 1.565,80 € vrátane prislúchajúcich úrokov z omeškania súd konanie v tejto časti zastavil (výrok I.). Z Uznesenia ČVS: ORP-1008/2-OVK-TT-2012 zo dňa 9. júla 2012 vyplývalo, že

trestné oznámenie zákonnej zástupkyne poškodenej bolo odložené. Poškodenej bolo spôsobené ťažké zranenie oka (prišla o zrak na jedno oko, pozn.) s dobou liečenia a obmedzenia v bežnom spôsobe života najmenej 2 mesiace. Zločinu ublíženia na zdraví sa dopustil mal. O. N., ktorý v čase spáchania skutku dovŕšil 10 rok, za čin nebol trestne zodpovedný a trestné stíhanie bolo neprípustné.

1.3. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žalobkyňa bola v čase vzniku úrazu žiačkou základnej školy (žalovaná 1/), k zraneniu došlo nepochybne v čase vyučovacieho procesu, do ktorého sa zahŕňa aj čas prestávky medzi jednotlivými vyučovacími hodinami. Žalovaná 1/ bola povinná zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí počas vyučovacieho procesu. Úraz žiaka zúčastneného na vyučovanom procese je z hľadiska práva osobitnou kategóriou druhu úrazu a pri jeho odškodňovaní je potrebné vychádzať primárne zo školského zákona a až podporne z Občianskeho zákonníka. Žalovaná 1/ je právnickou osobou, ktorá má právnu subjektivitu, jej pasívna legitímácia v spore je daná, pričom súd vyhodnotil, že skúmanie žalobného nároku vo vzťahu k žalovanej 1/ má opodstatnenie a to tak vo vzťahu odškodnenia bolesti ako aj sťaženia spoločenského uplatnenia určeného na základe znaleckého dokazovania.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 1/ rozsudkom z 27. mája 2019 sp. zn. 23Co/99/2019 odmietol odvolanie žalovanej 1/ voči uzneseniu (výrok I.), zmenil prvostupňový rozsudok v napadnutej časti vo veci samej vo výroku II. tak, že žalobu o zaplatenie sumy vo výške 22.778,40 € spolu s bližšie uvedeným úrokom z omeškania zamietol (výrok II.) a zrušil prvostupňové rozhodnutie vo výroku o náhrade trov konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie (výrok III.).

2.1. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu bola správnosť rozhodnutia a postupu prvostupňového súdu vo vyhovujúcej časti návrhu žalobkyne na zaplatenie sumy 3.458,40 € (ktorá bola žalobkyni priznaná titulom bolestného), a sumy 19.320 € (titulom sťaženia spoločenského uplatnenia), a to najmä s ohľadom na súdom tvrdenú objektívnu zodpovednosť žalovanej 1/. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu bol i spôsob rozhodnutia o náhrade trov konania.

2.2. V podstatnom uviedol, že ustanovenie § 144 ods. 1 školského zákona síce zakotvuje právo dieťaťa alebo žiaka na náhradu škody, ktorá mu vznikla pri výchove a vzdelávaní alebo v priamej súvislosti s nimi, avšak v žiadnom prípade nie je možné považovať ho za osobitnú úpravu náhrady škody za školský úraz. Nakoľko prípad zodpovednosti školy alebo školského zariadenia za školský úraz nie je osobitne upravený v uvedenom zákone (ani v inom právnom predpise), použije sa na daný prípad ustanovenie § 420 OZ o všeobecnej zodpovednosti za škodu. Keďže táto zodpovednosť spočíva na zavinenom spôsobiení škody, bola odvolacia námietka žalovanej 1/ o objektívnej zodpovednosti žalovanej náležitá.

2.3. Ďalej poukázal na ustanovenie § 415 OZ, ktoré zakotvuje všeobecnú prevenčnú povinnosť počínať si tak, aby sa nikomu neškodilo. Pri právnických osobách postihujú tieto preventívne povinnosti tie fyzické osoby, ktoré sú oprávnené a povinné za právnické osoby konať. Subjektom zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením prevenčnej povinnosti bude sama právnická osoba. Správať sa v rozpore so všeobecnou prevenčnou povinnosťou znamená správať sa protiprávne. Vždy je potrebné posúdiť, či škodlivý výsledok by nebol nastal aj bez tohto porušenia, teda či počínanie v súlade s prevenčnou povinnosťou bolo spôsobilé škode, ktorá vznikla, zabrániť.

2.4. Odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom a z vykonaného dokazovania pred prvostupňovým súdom - tento nezistil zavinenie zo strany žalovanej 1/ v súvislosti s dozorom a nebola teda preukázaná príčinná súvislosť medzi konaním žalovanej 1/ a škodou (úrazom) poškodenej. Nebolo preukázané ani porušenie prevenčnej povinnosti zo strany žalovanej 1/. K úrazu prišlo náhodnou udalosťou a ani zvýšený počet pedagógov nemôže takej situácii zabrániť. Z uvedeného teda možno vyvodiť, že nebol preukázaný zákonný nárok žalobkyne na náhradu škody, ktorá jej bola zo strany súdu priznaná.

2.5. Nakoľko odvolací súd vychádzal zo skutkových zistení prvostupňového súdu, ktorý však vec nesprávne právne posúdil, odvolací súd aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania vo veci rozhodol a napadnutý rozsudok vo veci samej (vo výroku II.) zmenil a žalobu v uvedenej časti (vo vyhovujúcej) zamietol ako neopodstatnenú. Vzhľadom k uvedenému sa odvolací súd už ostatnými odvolacími námietkami žalovanej 1/ týkajúcimi sa veci samej nezaoberal.

2.6. Odvolací súd zrušil rozsudok prvostupňového súdu v časti náhrady trov konania (výrok IV.) s tým, že v danom prípade bude jeho úlohou zaoberať sa tým, či sú splnené podmienky na to, aby súd v konaní úspešnej strane priznal náhradu trov konania, pričom svoje rozhodnutie náležite zdôvodní.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), a to podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konania, alternatívne aby zrušil obe rozhodnutia nižších súdov a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konania, alternatívne, aby zmenil napadnuté odvolacie rozhodnutie a žalobkyni priznal proti žalovanej 1/ 22.778,40 € s bližšie uvedeným príslušenstvom, ako aj náhradu trov konania v celom rozsahu.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľka namietala, že odvolací súd na daný prípad uplatnil všeobecnú zodpovednosť za škodu podľa ustanovenia § 420 OZ, a to aj napriek tomu, že existuje osobitná úprava aplikovateľná na vec, a to ustanovenie § 422 OZ, ktoré sa vzťahuje aj na maloleté osoby a na osoby, ktoré nad nimi vykonávajú dohľad. Pri tejto zodpovednosti sa zavinenie predpokladá, pričom preukázanie, že dohľad nebol zanedbaný je na žalovanej 1/. Na podporu uvedeného žalobkyňa poukázala na rozhodnutia 1Cz/61/1986, 3Cdo/144/2006 a na komentár Občianskeho zákonníku (autor Fekete) k § 422. Odvolací súd sa pri aplikovaní § 420 OZ (a nie § 422 OZ resp. § 144 ods. 1 písm. o/ školského zákona) odklonil od ustálenej praxe odvolacieho súdu, ktorá stabilne vychádza z názoru, že osobitná právna úprava má pri aplikácii prednosť pred úpravou všeobecnou (1Cdo/86/2017, 1MCdo/8/2007, 3Cdo/144/2006). V ďalšom žalobkyňa v rozsahu dovolacích námietok spochybnila a vyvracala skutkové zistenia nižších súdov o tom že žalovaná 1/ dozor žiakov zanedbala. Poukázala tiež na čl. 2 ods. 1 CSP.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolateľka nastolila otázku - od ktorej podľa nej záviselo odvolacie rozhodnutie - či na zodpovednosť žalovanej 1/ za vzniknutý úraz žalobkyne počas vyučovacieho procesu sa použijú ustanovenia školského zákona, ako osobitného predpisu, alebo ustanovenia Občianskeho zákonníku o náhrade škody. Odvolací súd uvedenú otázku vyriešil tak, že v tomto prípade sa uplatnil princíp všeobecnej zodpovednosti za škodu podľa § 420 OZ. Podľa jej názoru táto otázka nebola s konečnou platnosťou judikatúrou odvolacieho súdu doteraz vyriešená.

4. Žalovaná 1/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne v podstatnom uviedla, že ustanovenie § 144 ods. 1 školského zákona nie je možné považovať za osobitnú úpravu náhrady škody za školský úraz. Odvolací súd konštatoval, že k úrazu došlo náhodnou udalosťou a ani zvýšený počet pedagógov vykonávajúcich dozor nemohol situácii zabrániť. Prax a počet pedagógov vykonávajúcich dozor nie je upravený ani v podzákonných normách. Navrhla dovolaciemu súdu, aby dovolanie odmietol, resp. zamietol a priznal jej náhradu dovolacích trov.

4.1. Žalovaná 2/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne uviedla, že už nie je sporovou stranou v tomto konaní.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je opodstatnené.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Podľa § 432 ods. 1, 2 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že

rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

9. V predmetnej veci vyvodila dovolateľka prípustnosť dovolania (aj) z ustanovenia § 421 ods. 1 písm.

a) CSP, pričom uviedla, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Touto je podľa obsahu dovolania nesprávna aplikácia na vec sa vzťahujúcej hmotnoprávnej úpravy všeobecnej zodpovednosti podľa § 420 OZ, z ktorej vychádzal odvolací súd, hoci mal postupovať podľa osobitnej zodpovednosti podľa § 422 OZ (bod 3.1.).

10. Ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/6/2017, 6Cdo/21/2017).

11. V rozhodnutí sp. zn. 2Cdo/65/2004 najvyšší súd už uviedol, že ak škodu spôsobí maloletý prichádzajú do úvahy ako subjekty zodpovednosti podľa § 422 OZ (aj) tí, ktorí zanedbali dohľad (dozor) založený zákonom či úradným rozhodnutím alebo dohodou. Založením zodpovednosti dozorujúcich osôb podľa § 422 OZ sa sledujú dva ciele: prvým je stimulovať dozorujúce osoby pod hrozbou zodpovednosti na dôsledné plnenie si svojich povinností vo vzťahu k maloletým (cieľ prevenčný) a druhým je zabezpečiť svojím postavením, aby sa poškodeným dostalo účinnej náhrady (cieľ reparačný). Tí, ktorí vykonávajú nad maloletými dohľad (dozor), sa teda svojej zodpovednosti koncipovanej na princípe zavinenia môžu zbaviť úspešným preukázaním dôkazu o tom, že náležitý dohľad nezanedbali; ide o tzv. vyvinenie sa alebo exkulpáciu (porov. § 422 ods. 2 OZ).

12. Subjektom vykonávajúcim dohľad nad maloletými v zmysle § 422 OZ môžu byť tak fyzické osoby (napr. rodičia, osvojiteľia) ako právnické osoby (napr. materské školy, jasle, či školy alebo školské zariadenia), teda v danej veci (aj) žalovaná 1/. Subjektívna zodpovednosť dohliadajúcich osôb je konštruovaná na prezumpcii ich zavinenia vo vzťahu k zanedbaniu náležitého dohľadu, pričom pri jej súdnom uplatňovaní okrem iného môže byť daná aj výlučná a samostatná zodpovednosť dohliadajúcej osoby, ak dohliadaná osoba v čase protiprávneho konania nebola deliktuálne spôsobilá a súčasne sa dohliadajúca osoba nevyvinie zo svojej zodpovednosti. Na rozdiel od koncepcie ustanovenia § 420 ods. 2 OZ v prípade ustanovenia § 422 OZ nastupuje výlučná a samostatná zodpovednosť dohliadajúcich osôb (ako osôb priamo na protiprávnom úkone nezúčastnených) až po konštatovaní deliktuálnej nespôsobilosti osôb, ktoré uskutočnili protiprávny úkon (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 - 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, 1754 s. 1506 - 1512).

13. Pokiaľ odvolací súd právne vec posúdil podľa § 415 a 420 OZ a (iba) na ich základe formuloval svoje právne závery smerujúce k (zmeňujúcemu) zamietnutiu žaloby a pokiaľ uvedené nesprávne právne posúdenie veci namietala žalobkyňa v rámci podaného dovolania, neostalo dovolaciemu súdu iné ako konštatovať, že dovolanie žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (bod 3.1.) je nielen prípustné, ale aj dôvodné. Za nesprávne právne posúdenie je treba považovať chybnú aplikáciu práva na zistený skutkový stav. Dochádza k nemu vtedy, ak súd nepoužil správny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

14. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, aby viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP) opätovne vo veci rozhodol s tým, že v novom

rozhodnutí o věci rozhodne podľa ustanovenia § 453 ods. 3 CSP aj o trovách dovolacieho konania.

15. Tým, že dovolací súd akceptoval výhrady dovolateľky o nesprávnej aplikácii všeobecnej zodpovednosti za škodu na daný prípad, pričom bude potrebné vec posúdiť podľa režimu osobitnej zodpovednosti podľa § 422 OZ, z povahy uvedeného (tiež) vyplýva, že dovolanie žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a tam nastolená otázka (či sa nemá postupovať podľa školského zákona) je bez právneho významu. Ide totiž o logický rozpor nastolených dvoch protichodných dovolacích otázok žalobkyňou (bod 3.1. vs. 3.2.), ktorého riešenie spočíva v závere, že ak platí a/ (bod 3.1.) nemôže platiť b/ (bod 3.2.).

16. Nad rámec veci najvyšší súd predostiera, že zistené nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke právnej kvalifikácie zodpovednosti za škodu nemusí v konečnom dôsledku nevyhnutne znamenať iné vecné rozhodnutie, pretože skutkové posúdenie náležitého dohľadu zo strany žalovanej 1/ jednak nebolo predmetom dovolacieho prieskumu a jednak sa odvolací súd cítil byť viazaný skutkovým stavom tak, ak ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP). V každom prípade ale bude nevyhnutné sa vysporiadať so skutkovými zisteniami prvostupňového súdu (s ktorými sa odvolací súd stotožnil, pozn.) aj parciálne, keď napr. v bode 48 jeho odôvodnenia tvrdí, že „[ž]alovaná v 1. rade bola povinná zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí počas vyučovacieho procesu“. Vyslovený názor nekonvenuje vecnému (zamietajúcemu) rozhodnutiu odvolacieho súdu prijatému na základe viazanosti skutkovým stavom (§ 383 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.